

Historische Vereniging Moordrecht

Advies over de Snelle Sluis (benedensluis) te Moordrecht
aan het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, de Gemeente Zuidplas en de
Provincie Zuid-Holland

Aanleiding

Eén van de doelen van de Historische Vereniging Moordrecht (HVM) is ¹ “het stimuleren van behoud en bescherming van historische bebouwing, monumenten en objecten van geschiedenis en kunst”. De vereniging tracht dit doel onder andere te bereiken door “het geven van adviezen aan overheidsinstanties en particulieren”.

De Snelle Sluis (1829) te Moordrecht kreeg in december 2015, na advies van de Monumentencommissie in Zuidplas en behandeling in het College van Burgemeester en Wethouders, bestuurlijk gezien de status van gemeentelijk monument. Het College heeft dit besluit officieel niet teruggedraaid.

In februari 2017 heeft de Monumentencommissie van Zuidplas nogmaals aangegeven dat men vasthoudt aan haar advies². Sterker nog, door extra onderzoek in het najaar van 2016 is de monumentale waarde van de sluis gestegen. De sluis is voor bouwkundigen en historici een monument.

In het voorjaar van 2016 heeft echter de eigenaar van de Snelle Sluis, het Hoogheemraadschap Schieland en Krimpenerwaard (HHSK) het voornemen uitgesproken om te gaan slopen.

Kortom, er dreigt een monument gesloopt te gaan worden.

Omdat sloop niet strookt met het monumentenbeleid en het publiek na een publieksactie³ heeft aangegeven niet achter sloop te staan geeft de HVM in onderstaand advies aan welke route kan worden gevolgd om de sluis te behouden.

Inleiding

De sluis heeft sinds 1987 geen (schut)functie meer. Maar kan nog wel een waterstaatkundige reserve en of militaire reservefunctie hebben. Denk aan onderhoud of calamiteiten.

---

¹ Statuten van de Historische Vereniging Moordrecht gevestigd te Moordrecht, Akte van statutenwijziging verleden op 2 november 2006

² Zie bijlage A: Reactie Monumentencommissie gemeente Zuidplas op Onderzoek monumentwaarde benedensluis van de schutsluis te Moordrecht' van bureau Delfgou te Scherpenzeel i.o.v. hhs van Schieland en de Krimpenerwaard, hun concept dd. 11-3-2016 van 28 februari 2017

³ Via www.historischeverenigingmoordrecht.nl en acties in Moordrecht zijn ruim 900 handtekeningen opgehaald ter ondersteuning van het streven van de vereniging om de sluis te behouden. Deze zijn in juli 2016 aangeboden aan het college van B en W van Zuidplas

In 2002 heeft de HVM het HHSK gewezen op de verslechterende toestand van de sluis⁴. In 2006 heeft het HHSK een rapport laten opmaken⁵ waarin reeds de schade aan de sluis in kaart is gebracht en restauratie voorstellen worden gedaan.

Omdat hierop geen acties zijn ondernomen door het HHSK heeft de HVM in 2008 een eigen rapport laten opstellen met restauratie suggesties⁶. Wederom heeft het HHSK geen actie ondernomen om een structurele oplossing voor de Snelle Sluis uit te werken.

De sluis verkeert na 30 jaar in een vervallen staat vanwege achterstallig onderhoud door HHSK.

Restauratie

Begin 2017 heeft de HVM nogmaals een rapport aangeboden aan het HHSK met daarin 3 variaties voor restauratie⁷. In overleg met een specialist op het gebied van restauratie werkzaamheden⁸, de heer J. de Visser, stelt de HVM voor de navolgende werkzaamheden te laten uitvoeren, de zogenaamde "minimumvariant/plus":

- afdammen met stalen damwand en klei van de hele sluis en leegpompen.
- het verwijderen van al de betonnen dekplaten en de bovenste 0,75 m metselwerk
- het afpellen van de sluishoofden tot aan de sluisbodem.
- opbouwen en verankeren van nieuw metselwerk middels kasten en chemische verankeringen
- bovenste 0,75 m opmetselen
- hardsteen aanbrengen

Na inspectie is de conclusie dat er dit seizoen nog veilig door de sluis gevaren kan worden, acute sloop is dus niet nodig, en restauratie kan aan het einde van het vaarseizoen plaatsvinden.

Kosten restauratie

De geschatte kosten zijn € 600.000,00 volgens J. de Visser.

Overheden zijn verantwoordelijk voor de gebouwen die zij beheren, of deze nu een functie hebben of niet. Dertig jaar lang is er niets structureels gedaan aan de sluis.

Het is daarom billijk dat de kosten voor een minimum restauratie zullen worden bekostigd door de overheden, te weten het Hoogheemraadschap, de Provincie en de Gemeente Zuidplas.

Hierbij moet opgemerkt worden dat voor de sloop van de sluis bij het HHSK een bedrag van € 200.000,- gereserveerd zal moeten staan. Ook bij sloop zal immers moeten worden afgedamd en leeggepompt.

Per saldo gaat het om nog ca. € 400.000. Het is dus de vraag of er de komende pakweg 2 jaar bij het HHSK, Gemeente Zuidplas en de Provincie Zuid-Holland voor een uniek gebouw gerelateerd aan de geschiedenis van de gemeente Zuidplas deze middelen voor restauratie kunnen worden gevonden.

---

⁴ Brief van de HVM aan het HHSK, 20 juni 2002

⁵ Witteveen en Bos, "Verkennde studie benedenkolk van de Snelle Sluis te Moordrecht, 2 januari 2006"

⁶ Ir. G.J. Arends, "De Beneden Snelle Sluis in Moordrecht, november 2008"

⁷ Ir. G.J. Arends "De Benedensluis van de Zuidplaspolder te Moordrecht

Historie, waardering en restauratievarianten" januari 2017

⁸ <http://www.ambachtelijkmetselwerk.nl>

Eventuele uitbreiding van de restauratie (ophangen deuren enz.) zou in een later stadium door fondsenwerving door derden⁹ kunnen worden gedaan.

Kosten onderhoud

Naast het oprichten van burgerinitiatieven via een stichting (zie voetnoot 9) om te voorzien in klein onderhoud is het ook een optie om de sluis over te dragen aan bijvoorbeeld de Nationale Monumenten Organisatie¹⁰ zodat de onderhoudszorgen worden overgedragen.

Conclusie

Wij verwachten dat de overheidsinstanties, het Hoogheemraadschap Schieland en de Krimpenerwaard, de gemeente Zuidplas en de Provincie Zuid- Holland na dertig jaar hun verantwoordelijkheid zullen nemen door gezamenlijk een restauratie traject verder uitwerken voor de Snelle Sluis te Moordrecht zodat deze behouden kan blijven.

Vanzelfsprekend zijn ondergetekenden bereid om in dit proces mee te werken.

Moordrecht, februari 2016

Namens het bestuur van de Historische Vereniging Moordrecht
Marijke Edel, voorzitter
Eef Oosterwijk, secretaris
Jan Arends, adviseur
Hans Verwey, adviseur

---

⁹ De HVM is bereid voor een vervolg traject de Stichting de Droogmakerij op te richten

¹⁰ <http://www.nationalemonumentenorganisatie.nl/over-de-nmo>

BIJLAGE A

Definitieve reactie van de Monumentencommissie gemeente Zuidplas op 'Onderzoek monumentwaarde benedensluis van de schutsluis te Moordrecht' van bureau Delfgou te Scherpenzeel i.o.v. hhs van Schieland en de Krimpenerwaard, hun concept dd. 11-3-2016

- 1. Samenvatting: de monumentencommissie persisteert bij haar eerdere eigen waardering én met het systeem dat Zuidplasbreed is toegepast. (Bestuurlijke status kreeg deze waardering al door behandeling en overname ervan door B&W van Zuidplas in december 2015.) De waarderingen van het bureau en de commissie verschillen en het bureau negeerde enkele aspecten totaal, zoals ijsselsteen als steensoort en originele hardstenen peilschaal. Ook is het originele bestek wel bewaard is gebleven i.t.t. wat het bureau (te) snel en stellig betoogt. Gecorrigeerd voor beide manco's geeft de uitkomst van hun meetladder $64:18=3,55$ gemiddeld en dat is beter vergelijkbaar met de eerdere waardering van de monumentencommissie. (Hun grens voor de monumentenstatus is 3.50.) Al zijn de sluisdeuren intussen (tijdelijk?) verdwenen, in beide waarderingen zijn deze nog meegenomen.**
2. Er is geen genormaliseerde of voorgeschreven 'erfgoedmeetlat'. De commissie hanteerde die van de gemeente Zuidplas en het bureau een afleiding van die van de gemeente Breda (beide op RCE-kriteria gebaseerd). In het puntensysteem van de commissie behaalde de sluis 76 punten en was 63 de grens voor de monumentenstatus¹¹. In het puntensysteem van het bureau haalde de sluis 3,31 punten en is 3,50 de grens voor een monumentenstatus. Bij de ene is sprake van 'wel' en bij de andere van 'net niet'. Het bureau voegde daaraan toe 'Wel scoort de sluis op het gebied van cultuurhistorische waarde maximaal. De benedensluis is op het gebied van cultuurhistorische waarde van nationaal belang.' De commissie onderschrijft dat. Overigens is de slotzin van het bureau 'Verdieping van deze waarde zal in een vervolgonderzoek nader moeten worden bekeken.'
3. De wel gegeven waarderingen in de erfgoedmeetlat (p. 20) zijn navolgbaar, maar zeer ten onrechte is tweemaal een criterium als 'nvt' beschouwd.
  - A4 (belang vanwege bijzondere materiaalgebruik, detaillering, kleurgebruik of de ornamentiek)
is hoog vanwege een hardstenen peilschaal als ornamentiek én het gebruik van ijsselstenen voor de sluishoofden. (Zuidplaswethouder H. v.d. Torn zei publiek bij een restauratietoespraak bij de (ijssel)steenovens Klein-Hitland dat daarom de beneden-Snellesluis op de monumentenlijst moest komen.) Het onderzoek noemt de steensoort niet eens en noemde plus fotografeerde de peilschaal ook niet! Over de peilschalen van 1829 verschenen recent publicaties van de voorzitter (oud-waterstater) privé.¹² De correcte score zou 5 punten zijn.

¹¹ Onderliggende scores voor die 76 punten: cultuurhistorie 24, architectuur en kunsthistorie 20, situationele en ensemblewaarden 20, gaafheid en herkenbaarheid 6 en zeldzaamheid 6.

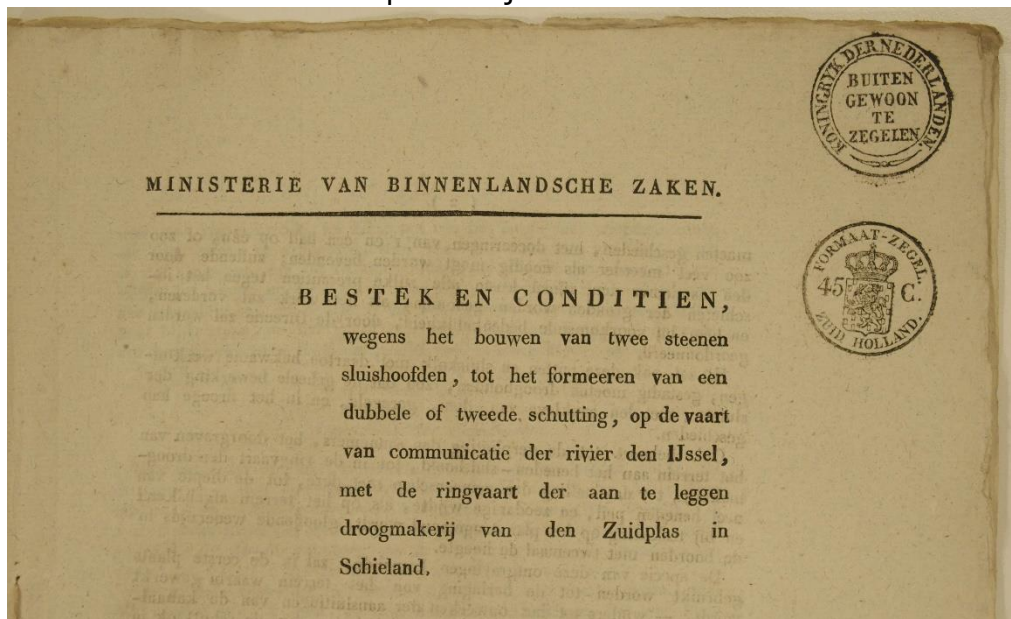
¹² Adri den Boer, Peilschaal van de Snellesluis, in: Moerdregt, jan. 2017, p. 30/31 (over in 1987 vernielde peilschaal bovensluis); in Moerdregt volgt in 2017 nog een bijdrage over de nog presente van de benedensluis.

Peilschalen boven- en benedensluis

NB De eerste is in 1987 niet bewaard, ook niet als los object en evenmin in situ gewaterpast als basisinformatie voor waterstaatkundig onderzoek!

- B5 (is van belang als wetenschappelijke bron) is hoog vanwege die peilschaalinformatie én omdat het originele bestek wel bewaard is gebleven i.t.t. wat het bureau (te) snel en stellig betoogt (p. 22). Het gedrukte bestek bevindt zich minstens op het Nationaal Archief¹³ en er is uit geput voor een recente publicatie.¹⁴ Ook die correcte score zou 5 punten zijn.

4. Gecorrigeerd voor beide manco's geeft de uitkomst van hun meetladder $64:18=3,55$ gemiddeld en dat is beter vergelijkbaar met de eerdere waardering van de monumentencommissie (en betekent ook een mnumentenstatus).

¹³ Nationaal Archief, toegangsnummer 3.07.08 inventarisnummer 35

¹⁴ Adri den Boer, Nieuwerkerker bouwde Snellesluis, in: Moerdregt, okt. 2016, p. 24-26

Tot slot zij er ook aan herinnerd dat de commissie geen objecten meer beoordeelde waarvoor al een sloopvergunning in procedure was. Daar was ten tijde van de advisering geen sprake van! Niet alleen is na 1987 de niet meer functionele sluis gespaard en enigszins onderhouden (ook als waterstaatkundige reservekering?), ook opperde Schielands toenmalige projectleider Wouter van Herk tegenover de voorzitter en secretaris van de monumentencommissie een mogelijkheid van verlegging van het rak en overdekking van de sluiskolk voor bijv. een jeugdthunk (bezoek Snellesluis/bespreking in Abraham Kroesgemaal in sept. 2015). In 2006 liet het hhs overigens het bureau Witteveen & Bos ook nog een verkennende studie doen naar mogelijke c.q. noodzakelijke aanpassingen aan de benedensluis.

Monumentencommissie gemeente Zuidplas, 28-2-2017